Cuprins

Prefață (Nicolae Dobrișan) 5
Notă asupra ediției (Nicolae Dobrișan) 25

Baba și Șeitanul păcălit 27
Kulayb și Al-Muhalhil 38
Hamalul la pescuit de perle 44
Fata neguțătorului și fiul sultanului 53
Muhsin și cele două vrăjitoare 60
Cheliuță și mama cea vitregă 67
Povestea celor patru surori și patru frați 79
Nevasta cea isteață și bărbatul cel leneș 85
Omul care n-a avut parte de nici o nenorocire 90
Printre străini și acasă 98
Prieteni la ban și părteni ai lui Satan 107
Culegătorii de vreascuri și ginnii 115
Povestea celor doi bărbați mărinimoși 121
Cei trei frați și ghulul 126
Omul care i-a biruit pe cei șapte uriași 135
Fata pescarului 141
Culegătorul de vreascuri și pasărea măiastră 148
Cele trei povețe 155
Fata regelui mărilor 159
Cocostîrcule, dă-mi boaba de strugure înapoi ! 164
Molla Usfur 172
Doi frați vitregi 178
Fata sultanului și inelul fermecat 187
Fă bine, fiule, și pe urmă aruncă-l în mare ! 193
Pescarul nechibzuit 198

Noaptea neînfricaților 202
Fata pescarului și mama cea vitregă 213
Vulpoiul, lupul și leul 220
Corbul și vulpoiul 225
Cîinele credincios 240
Fellahul și ginnul 243
Cu vorba dulce dezlegi orice pricină 246
E Zabad !... 249
E cu neputință să împaci pe toată lumea 251
Focul lui Ben Ghannam 253
Jinjil și Rabab 254
Prințesele dănțuitoare și taina condurilor găuriți 258
Prințesa vrăjitoare și flăcăul cu viers minunat 268
Prințesa care nu vorbise niciodată 283
Struțul sultanului 298
Culegătorul de vreascuri și comoara de la poarta Bagdadului 311
Mazna și ifritul 319
Bulgăre de sare 328
Fata sultanului și beduinul cel viteaz 347
Vînătorul și vrăjitoarea cu pălărie de pene 359
Taler cu două fețe 373
Povestea celor trei frați isteți 384
Abu Zayd Al-Hilali și emirul Hadid din Uşaiqar 393
Solomon și corbul 402
Povestea celor două perle 413
Bătrîna cea vicleană și sultanul păcălit 424
Povestea despre Noe și uriașul Auj 438
Beduinul și nevasta sultanului cea vicleană 444

— Mai şezi aici, lîngă mine, puţin, fiule, căci era cît pe-aci să uit ultimul sfat pe care voiam să ţi-l dau, îl întoarse el din drum, tocmai cînd băiatul se pregătea să deschidă uşa. Cum nu sînt sigur că nenorocirile şi soarta nestatornică te vor ocoli, m-am gîndit să te ajut şi pentru clipa cea mai grea, cînd te vei hotărî să-ţi iei singur zilele, dacă o să te saturi prea tare de viaţă sau dacă ea o să se sature de tine.

Tatăl s-a ridicat anevoie din pat, l-a luat de mînă pe fiul său şi s-a dus cu el în odaia unde se afla atîrnat lanţul. Şi i-a spus bătrînul, arătîndu-i-l cu degetul :

— E bine să ştii, fiul meu, că omul trăieşte pe lumea asta cu vrednicie şi nădejde cîtă vreme mai are cu ce să-şi ducă zilele. Dacă nu mai are nici atît, îi mai rămîne mîndria, dar, dacă şi pe-asta a pierdut-o, atunci nu-i mai rămîne nimic mai bun decît să-şi pună laţul de gît...

Şi-a mai repetat tatăl povaţa asta şi cu alte vorbe, ca să fie sigur c-o să intre bine în capul băiatului şi n-o s-o uite niciodată.

— Îţi făgăduiesc că mă voi călăuzi întocmai după sfaturile tale, tată... îl încredinţă tînărul, după ce se plecă în faţa lui, mulţumindu-i pentru povaţă. Dacă voi ajunge vreodată la ananghie, gîndurile mi se vor îndrepta în primul rînd către Allah şi în al doilea rînd către sfaturile tale, pentru a răzbi orice piedică ce mi s-ar putea ivi în cale...

— Dacă vreodată o să simţi că nu mai ai nici o ieşire şi că prietenii ţi-au înşelat aşteptările, atunci nu-ţi mai rămîne decît să-ţi agăţi lanţul ăsta de gît şi să scapi de viaţă... mai zise tatăl la urmă de tot, petrecîndu-şi flăcăul cu priviri triste...

Zilele s-au scurs, tatăl şi-a dat sfîrşitul şi flăcăul s-a văzut nevoit să se apuce de treabă. A încercat el să ducă mai departe negoţul moştenit, dar şi-a dat curînd seama că pentru asta e nevoie de muncă şi de multă alergătură, de răbdare şi de stăruinţă. Şi, cum n-avea chef să facă aşa ceva, a vîndut toate mărfurile ce mai erau prin magazii cu jumătate preţ, ca să scape repede de griji, şi pe urmă a închis şi dughenele.

Flăcăul avea însă cîţiva prieteni. Ba, odată cu banii luaţi din lichidarea negoţului, parcă s-au înmulţit şi prietenii, aşa încît pe unii nici nu reuşise să-i cunoască bine cine sînt. Şi unde nu s-au ţinut de capul lui, cu linguşeli şi cu momeli, încît o duceau tot într-o petrecere, ziua şi noaptea, cheltuind fără socoteală, de nici n-avea vreme să se gîndească la urmări. Cheltuia flăcăul cu nemiluita, uitînd cu totul de poveţele tatălui său. Nici vorbă să-şi mai amintească de-aşa ceva. Cu fiecare zi care trecea, se simţea îndemnat să risipească şi mai mult, pînă cînd, într-un timp, se trezeşte c-a dat de fundul sacului. Atunci şi-au dat şi prietenii arama pe faţă şi-au început să-l părăsească unul după altul, pînă la ultimul. S-a uitat în juru-i şi şi-a dat seama c-a

rămas singur-singurel într-o lume tare străină, care n-avea timp de el. I-a abătut prin minte să intre în luptă cu viaţa, dar nu era pregătit pentru aşa ceva ; n-avea nici o armă, nici iscusinţa, nici răbdarea cerută pentru a da piept cu greul şi nici prieteni, căci toţi o luaseră care încotro, întorcîndu-i spatele tocmai cînd l-au văzut la necaz. Viaţa i s-a părut nesuferită, iar zilele negre şi pustii i-au adus aminte de tatăl lui şi de sfaturile pe care i le nesocotise. Din moştenirea de la părinţi nu-i mai rămăseseră decît casa în care locuia şi lanţul atîrnat de tavan – ultimul refugiu pentru clipa cînd n-o mai avea încotro. S-a gîndit el îndelung să-şi pună capăt zilelor triste, dar nu s-a simţit în stare. Viaţa e scumpă, iar moartea înspăimîntătoare, atîta vreme cît mai am un bob de speranţă, şi-a zis el. Ar fi o încercare prea crudă – şi unde mai pui că nu i-e îngăduită omului decît o singură dată. Şi cine mai ştie ce-l aşteaptă dincolo! Alungă deocamdată gîndul de a-şi lua zilele. Sînt încă în floarea tinereţii! De ce n-aş încerca s-o iau de la capăt? şi-a dat singur curaj.

În cele din urmă s-a hotărît să se zbată pentru a trăi şi-a pornit în căutarea unei slujbe. S-a întîlnit şi-a stat de vorbă cu cîţiva dintre prietenii de petrecere din zilele frumoase şi vesele, dar fără nici un folos. N-a găsit sprijin la nimeni! S-a dus la unul, s-a dus la altul, a bătut la unul, la altul, dar toţi i-au trîntit uşa în nas.

S-a mîhnit şi mai tare şi-a luat-o spre casă înfrînt, căci nu mai avea încotro s-apuce. Viaţa i s-a părut iarăşi nesuferită şi şi-a zis că nu merită să mai lupte pentru ea. Şi iar i-au venit în minte sfatul tatălui său şi lanţul de care l-a povăţuit să se atîrne cînd va fi pierdut orice speranţă şi mîndrie.

Allah să fie milostiv cu tata, că tare înţelept a mai fost! şi-a zis el în gînd. Rău am făcut că nu i-am dat ascultare. Parcă i s-ar fi dat în lături vălul nepătrunsului şi-ar fi văzut ce-o să am de îndurat şi mi-a pregătit totul ca să scap de necazuri, la fel cum mi-a pregătit şi tot ce-mi trebuia să duc o viaţă lipsită de griji.

Şi iar i-a abătut prin minte să se ducă la lanţ şi să şi-l pună de gît, ba chiar s-a ridicat şi-a pornit spre odaia cu pricina, dar, cînd a vrut să şi-l lege, a tresărit înfiorat şi s-a speriat de un sfîrşit atît de cumplit. Şi iar şi-a mutat gîndul.

De ce n-aş face o ultimă încercare să mă descurc? şi-a zis iarăşi, frămîntîndu-se. Şi, cum, necum, în vălmăşagul ăsta de gînduri şi-a adus aminte că mai rămăseseră cîţiva prieteni din vremurile bune, pe la care nu trecuse. S-a tras înapoi de lîngă lanţ, hotărît să facă şi încercarea asta. Poate c-o să-l ajute să cîştige cît de puţin, măcar atît cît să nu moară de foame.

S-a gîndit, s-a răzgîndit, şi-a pornit spre ei. Le-a bătut la uşă, le-a dat bineţe şi s-a apucat să le desluşească de ce le calcă pragul. Doar că nu s-au arătat deloc încîntaţi cînd le-a cerut să-l primească să lucreze împreună cu

ei. Ba au fost chiar foarte deschişi, mărturisindu-i că se tem să-l ia ca părtaş la treaba lor, fiindcă ştiau prea bine că el e obişnuit cu traiul uşor şi nu va suporta multă vreme munca şi necazurile cu care sînt ei deprinşi din tată în fiu.

— Sînt amărît cum nu se mai poate, stărui el cu glas plîngător. Puneţi-mă cel puţin la încercare şi, dacă o să găsiţi că vă pot fi cu ceva de folos, o să mă ţineţi mai departe cu voi, iar de nu, oi vedea eu încotro s-apuc…

După ce i-au ascultat păsul, prietenii s-au uitat unul la altul şi, pricepînd că nu pot scăpa de el cu una, cu două, s-au învoit să-l primească deocamdată de încercare.

— Vino mîine dimineaţă, după ce înfuleci ceva! îl îndemnă unul din ei. Şi adu cu tine şi-o lipie, ca să prînzeşti împreună cu noi.

S-a bucurat peste măsură şi le-a mulţumit că s-au arătat atît de binevoitori. Pe urmă s-a întors acasă într-o fugă, iar a doua zi s-a sculat cu noaptea în cap şi-a alergat spre locul unde trebuia să se întîlnească cu ceilalţi. În drum a mai cumpărat şi-o lipie şi înainte de ceasul hotărît se afla deja în aşteptarea lor. Dar n-a zăbovit mult şi s-au ivit şi ei. Nu păreau prea veseli cînd l-au văzut, dar i-au spus ce are de făcut şi el s-a apucat numaidecît de treabă, punînd mîna cu nădejde pe tot ce trebuia, aşa încît părea că nici unul nu lucra cu mai multă tragere de inimă ca el. Venise cu cel mai cinstit gînd şi n-a ieşit o clipă din vorba lor. Cînd au băgat de seamă cu cîtă rîvnă munceşte, n-au avut încotro şi i-au spus că-l primesc tovarăş cu ei. Flăcăul a răsuflat uşurat, gîndind c-a scăpat de griji şi de spaima lanţului atîrnat în tavan.

A arătat aceeaşi stăruinţă şi în zilele care-au urmat, doar că părtaşii îl simţeau străin de ei şi rîvna lui ajunsese să-i nemulţumească. Se învoiseră să-l primească doar aşa, ca să se arate mai binevoitori decît alţii şi să scape de rugăminţile lui, dar nu se împăcau cu gîndul că ar putea fi în stare să facă mereu treaba pe care i-o încredinţau.

Simţea el că nu prea îl priveau cu ochi buni, dar a continuat să muncească la fel de sîrguincios, aşa încît n-aveau nici un motiv să-l alunge. L-au lăsat să lucreze mai departe, dar aşteptau cu nerăbdare să-i găsească nod în papură, ca să se descotorosească de el.

Într-o zi, la vremea prînzului, dădu să-şi pună lipia alături de-ale lor, dar, cînd desfăcu legăturica în care se afla pîinea, părtaşii băgară de seamă că lipsea un colţ din ea.

— Cum de-ai putut veni cu lipia asta din care ai mîncat deja? se zboreşte unul la el.

— Nicidecum n-am mîncat eu… şopteşte el cu glas scăzut. Poate c-o fi ronţăit vreun şoarece din ea azi-noapte… Credeţi-mă că n-am habar ce s-a întîmplat…

— Ar fi cu putinţă ca şoarecii să mănînce pîine ?! se miră unul din ei. Şi, dacă ar mînca, ar fi fost în stare să ronţăie chiar atît de multă ?

— Ia-ţi lipia şi cară-te de-aici ! Nu se cuvine să mănînci împreună cu noi, de vreme ce lipiile noastre sînt întregi, iar a ta e aproape înjumătăţită ! ţipă altul cu glasul hîrşîit.

Tînărul nostru îşi luă legăturica şi se trase mai la o parte. Îşi înghiţi lipia cu noduri, sorbi după ea cîteva înghiţituri de apă rece şi-şi văzu mai departe de treabă. Dar, cînd se întoarse acasă şi se mai gîndi, se dumiri despre ce-i vorba şi se hotărî să termine cu tovărăşia aceea. Termină el, termină, dar încotro s-o apuce ?

După un răstimp de cugetare adîncă îşi aduse iarăşi aminte de ce-i lăsase tatăl său cu limbă de moarte. N-am decît să-mi iau zilele ! îşi zise el în ascunsul gîndului. Averea mi s-a dus pe gîrlă, iar prieteni n-am, căci aceia pe care-i socoteam cîndva prieteni nu-mi sînt decît duşmani. Nu mi-a mai rămas decît să-mi pun capăt zilelor... S-a sfîrşit şi cu ultima încercare... Nici o scofală ! Am crezut că-mi sînt prieteni şi-am încercat să mă leg fîrtat cu ei, dar mi-au înşelat şi ei nădejdea... S-au purtat cu mine de parcă aş fi avut rîie şi m-au alungat să stau departe, ca pe-un cîine...

De data asta gîndul de a termina cu viaţa i se înstăpîni de-a binelea în cuget. Rămase acasă şi începu pregătirile pentru acea ultimă încercare. De-acum era convins că nu mai are nici un motiv să-i pară rău de viaţă. Cînd totul fu gata, se urcă pe nişte lăzi goale, aşezate una peste alta, şi-şi legă lanţul de gît, strîngîndu-l bine. Mai stătu o clipă în cumpănă, apoi îşi adună ultimele puteri, închise ochii, încercă să nu se mai gîndească la nimic şi, cu groaza în suflet, împinse lăzile de sub picioare. Dar numai ce rămase o clipă atîrnat şi începu să simtă strînsoarea lanţului, că scîndura de care fusese agăţat se şi frînse şi, cînd se prăbuşi, porni să curgă din tavan aur strălucitor.

Cum odaia era destul de întunecoasă, tînărul nu-şi dădu seama din prima clipă că din tavan curge aur, dar se ridică numaidecît cu inima ticăind, luă una din bucăţile reci de metal care cădeau zăngănind din tavan şi se năpusti cu ea afară, ca s-o vadă la lumină. Cînd pricepu despre ce-i vorba, nu-i veni să-şi creadă ochilor.

Se întoarse degrabă să iscodească dacă toată grămada ce se strînsese jos era numai din galbeni şi bucuria lui nu mai cunoscu margini cînd văzu că totul era numai aur curat. Adună fără zăbavă monezile şi le puse într-un sac. Făcu o socoteală aşa, din ochi, şi-şi dădu seama că tot ce-avea el acolo o să-i ajungă pînă la adînci bătrîneţi, dacă o şti a se chivernisi şi n-o să mai fie nechibzuit şi mînă-spartă, ca pînă atunci.

Rămase un timp cu gîndul la tatăl lui şi şopti cu sufletu-i rîzînd de fericire :

– Allah să fie milostiv cu tine, tată, căci înțelept te-ai purtat cu mine cît ai fost în viață și nu m-ai îndrumat decît cu bună povață... Adînc ai gîndit și bine-ai împlinit... M-ai sfătuit și m-ai îndrumat cît ai fost viu și mort îmi ceri tot chibzuit să fiu... Allah să fie îndurător cu oasele-ți risipite și cu sufletul tău cel bun!

Și nu conteni el multă vreme cu rugăciunile pline de iubire și smerenie, de recunoștință și laudă pentru părintele lui.

La urmă de tot luă sacul cu aur și-l ascunse într-un cotlon tainic, după ce băgă în buzunar cîțiva galbeni cu care să-și cumpere toate cele de trebuință în casă și niște veșminte noi, ca să scape de zdrențele în care ajunsese să umble. Și-n vreme ce se mișca el încolo și încoace, simțea cum în suflet i se înfiripa tot mai puternică hotărîrea de a începe o nouă viață și de a se ține departe de prietenii amăgitori și fățarnici.

Cînd băgară fîrtații de seamă că nu mai apare la lucru, intrară la gînduri, întrebîndu-se ce s-o fi întîmplat cu el și unde o fi dispărut. Curiozitatea nu le mai dădea pace și-i împinse să iscodească în dreapta și-n stînga. Și nu mică le-a fost mirarea cînd aflară că s-a îmbogățit din nou și cheltuiește cu nemiluita, fără teamă că s-ar putea să ajungă într-o bună zi la sapă de lemn.

Și cu cine credeți că se trezește tînărul nostru bătîndu-i la ușă? Cu cei trei fîrtați care se învoiseră nu demult să-l primească în tovărășie cu ei, dar curînd după aceea făcuseră ce făcuseră și-l alungaseră ca pe-un cîine rîios. Veniseră, chipurile, să-l întrebe cum o duce, dar cu gînd ascuns să afle de unde-i picase bogăția și să lege din nou prietenie cu el.

Tînărul îi primi și-i pofti în casă cu inima deschisă, omenindu-i după toate rînduielile ospeției, să vadă pînă unde merge hainia lor.

– Probabil că a lăsat tată-tău ceva bani în păstrare la vreun prieten, ca să-ți vină în ajutor cînd o să fii la nevoie?... încercă unul dintre ei să-l tragă de limbă, iscodindu-l cu privirea.

– Întocmai! îi încredință el. Tata – Allah să-l ierte! – a bănuit, cred, c-o să ajung aici și-a lăsat niște bani la un prieten, care mi-a venit în ajutor tocmai acum, cînd aveam nevoia cea mai mare... Și nu mai sînt silit să muncesc cu brațele... Banii lăsați de tata îmi ajung să trăiesc tihnit... Dar voi rămîneți prietenii mei cei mai apropiați, singurii mei prieteni care mi-ați venit în ajutor la nevoie, așa încît nu pot decît să vă fiu recunoscător, iar ușa mea vă este deschisă la orice ceas din zi și din noapte...

Prietenii îi mulțumiră pentru mărinimia lui, neștiind ce să-i mai spună și cum să i se mai bage pe sub piele. Se întreceau care mai de care să-l laude și să-l măgulească, trecînd pe la el în fiecare zi ca să-i guste bucatele.

Dar într-o bună zi se pomenesc că flăcăul pleacă într-o călătorie mai lungă, cu niște treburi legate de negoțul lui, căci se luase cu rîvnă de îndeletnicirea

tatălui său, cumpărînd de colo şi vînzînd dincolo. Colindă el ce colindă şi după o vreme se întoarce acasă. Şi numai ce soseşte şi hop şi fîrtaţii la uşă, întrecîndu-se să-i ureze bun venit. Atunci îi pofteşte flăcăul nostru la un ospăţ, chipurile anume rînduit pentru întoarcerea lui din călătorie. Cît despre ei, atîta aşteptau. Nu trebuia să le zică de două ori. Îi îndemnă să intre în cea mai frumoasă cameră de primit musafiri şi ei se aşezară pe salteluţe şi se aşternură la taifas.

Dar uitasem să vă spun că tînărul se tot împiedica prin curtea casei de-o nicovală veche rămasă de la tată-său. Şi ce i s-a năzărit lui? O să le dau o lecţie, să mă ţină minte fîrtaţii! A luat nicovala şi s-a oprit cu ea la un fierar, cerîndu-i să taie o bucată zdravănă din ea, şi-apoi s-a întors acasă cu ea ştirbită. Acum, cînd se adunaseră prietenii, gata de petrecere, în loc să le aducă bucatele, numai ce-l văd că intră pe uşă cu ditamai nicovala şi le zice:

— Dragii mei, am a vă spune şi vouă o poveste tare ciudată...

Cum ei se arătară de îndată nerăbdători să afle ciudăţenia cu pricina, flăcăul nostru împinse nicovala în faţa lor şi-i întreabă:

— Vedeţi voi nicovala asta, prieteni? A rămas pe-aici, prin casă, de la răposatul tata – Allah să fie milostiv cu el! Ştiam că e întreagă şi nu lipseşte nimic din ea, dar acum cîtăva vreme bag seamă că-i lipseşte o bucată. Stau eu la pîndă zi şi noapte şi ce credeţi că-mi văd ochii? Cîţiva şoareci veneau de cum se lăsa întunericul şi se apucau să ronţăie cu spor din ea. Şi azi aşa, mîine aşa, mă pomenesc cu ea ştirbită de-a binelea, precum o vedeţi. Voi aţi mai auzit de una ca asta? Şoareci să ronţăie fierul?

Şi unde nu se pornesc prietenii lui să-i aducă fel de fel de dovezi despre minunile pe care le pot face şoarecii. Se întreceau care mai de care să-i povestească cîte-n lună şi-n stele.

— Toată puterea şoarecilor stă în dinţii lor, aşa cum prea bine vedeţi... îşi dădu unul cu părerea. Sînt în stare să găurească şi piatra... De ce s-a prăbuşit barajul El-Ma'rib[1] în vremurile de demult? Ce mai încolo-ncoace, sînt în stare să străpungă ditamai stîncile şi zidurile cele mai întărite... Nu trebuie să ne lăsăm înşelaţi de mărimea lor, cînd vrem să le judecăm forţa... Asta-i o chestiune ascunsă, ale cărei urme se văd şi-ale cărei taine nu se întrevăd...

1. Oraşul Ma'rib a fost capitala celui de-al doilea regat sabean (650-115 î.e.n.) şi numele lui a supravieţuit pînă astăzi, fiind purtat de un sat situat la c. 100 de kilometri est de oraşul Sana şi construit din pietre luate de pe cîmpul acoperit de ruine din vecinătate. Pe valea rîului Dhana, din apropiere, a fost construit în vremea regatului sabean un mare baraj de acumulare a apei pentru irigaţii şi prevenirea inundaţiilor.